

شهر سوخته

میراث جهانی یونسکو

نمایی از شهر سوخته

 ایران، استان سیستان و بلوچستان شهرستان هامون	مکان
فرهنگی: ii, iii, iv	معیار
ثبت	ثبت
۱۴۵۶ http://whc.unesco.org/en/li/st/1456	شمارهٔ ثبت
۲۰۱۴ (طی نشست سی و هشتم)	تاریخ ثبت
http://www.shahresokhteh.com/	وبگاه
مختصات $۳۵^{\circ}۳۵'۳۰''$ شمالی $۶۱^{\circ}۱۹'۳۵''$ شرقی	مختصات
اطلاعات ثبت ملی	
۱۸۹۸۳	شماره ثبت ملی
۲۸ اسفند ۱۳۸۵	تاریخ ثبت ملی

شهر سوخته نام بقایای دولت شهری باستانی در ایران است در ۳۰ کیلومتری جنوب شهر محمدآباد مرکز شهرستان هامون و در حاشیهٔ جاده زابل-زاهدان در استان سیستان و بلوچستان واقع شده است. شهر مزبور در روی آبرفت‌های مصب رودخانه هیرمند به دریاچه هامون و زمانی در ساحل آن رودخانه بنا شده بود. دورهٔ بنای این شهر بزرگ با دوره برنز و تمدن جیرفت همزمان است.

در سی و هشتمین اجلاس یونسکو در تاریخ ۲۲ ژوئن ۲۰۱۴ مطابق با ۱ تیر ۱۳۹۳ شهر سوخته به عنوان میراث جهانی یونسکو ثبت گردید.^[۱]

این محوطهٔ باستانی هفدهمین اثر تاریخی ایران در فهرست یونسکو محسوب می‌شود که با برخورداری از قدمت ۵۰۰۰ ساله هم‌اکنون به‌عنوان یکی از پیشرفته‌ترین شهرهای باستانی دنیا شناخته می‌شود.^[۲]

محتویات

موقعیت جغرافیایی

تاریخچه آغاز تحقیقات و پیدایش شهر سوخته

جغرافیا و محیط زندگی شهر سوخته

منطقه گورستان

صنعت و پیشه‌ها در شهر سوخته سیستان

سازماندهی مدنی

تجارت و اقتصاد در شهر سوخته

کشفیات

نگارخانه

پانویس

جستارهای وابسته

منابع

پیوند به بیرون

توضیحات در مورد ثبت شدن شهر سوخته در فهرست میراث جهانی یونسکو

این اثر باستانی از حیث تقسیمات کشوری در دهستان لوتک بخش مرکزی شهرستان هامون در ۸ کیلومتری شهر جدید رامشار، فاصله ۱۴ کیلومتری از روستای لوتک و ۳۰ کیلومتری شهر محمدآباد مرکز شهرستان هامون در جاده محمد آباد به زاهدان و ۵۰ کیلومتری شهر زابل واقع شده است.

گفتنی است شهر سوخته قبلاً در حوزه زابل بود که با انتزاع بخش شیب آب از شهرستان زابل، و ارتقای آن به شهرستان هامون در ۱۷ دیماه ۱۳۹۱ توسط هیئت وزیران هم اکنون در حوزه تقسیمات کشوری در شهرستان هامون است. [۳]

تاریخچه آغاز تحقیقات و پیدایش شهر سوخته

شهر سوخته یکی از آثار تاریخی و باستانی عصر برنز و هم دوره با تمدن جیرفت در استان سیستان و بلوچستان در ایران، به شمار می آید. شهر در ساحل رودخانه هیرمند و دریاچه هامون و در کنار جاده کنونی زابل بنا شده بوده است. کلنل بیت، یکی از مأموران نظامی بریتانیا از نخستین کسانی است که در دوره قاجار و پس از بازدید از سیستان به این محوطه اشاره کرده و نخستین کسی است که در خاطراتش این محوطه را شهر سوخته نامیده و تصور نموده خاکسترهای بازمانده در اطراف تپه به دلیل رخ دادن یک آتش سوزی است. پس از او سر اورل اشتین با بازدید از این محوطه در ۱۹۳۷، اطلاعات سودمندی در خصوص این محوطه بیان کرده است. سپس شهر سوخته توسط باستان شناسان ایتالیایی به سرپرستی مارتیسو توزی از سال ۱۳۴۶ تا ۱۳۵۷ مورد بررسی و کاوش قرار گرفته است. پس از آن سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری سیستان تا به امروز مسئولیت کاوشگری در این تپه را به عهده داشته است.

حمله اقوام مهاجم همسایه و تغییر مسیر رودخانه هیرمند را از جمله مهم ترین دلایل افول تمدن شهر سوخته ذکر کرده اند. برخلاف تصور عام، در واقع در این شهر آتش سوزی رخ نداده است. حتی شواهدی بر وجود جنگ افزار هم در شهر سوخته یافت نشده. شهر سوخته یک تمدن وابسته به صنعت بوده؛ بنابراین کوره های بسیاری در آن فعال بوده اند که خاکستر آن ها در اطراف منطقه مسکونی تل انبار می شده است. همچنین، در دوران های پس از افول تمدن در این منطقه، مردمان کوچ رو برای درست کردن غذا، زمین را می شکافتند و آتش روشن می کردند. با این شرایط نخستین باستان شناسان وقتی از این منطقه بازدید داشتند، مشاهده کردند که یک سطح وسیع خاکستر وجود دارد؛ پس نخستین لقبی که به آن دادند، شهر سوخته بود. آنچه در شهر سوخته موج می زند، تخصص، همبستگی، دوستی و صلح بوده و جنگی در کار نبوده است.

جغرافیا و محیط زندگی شهر سوخته

بر مبنای یافته های باستان شناسان شهر سوخته ۲۸۰ هکتار وسعت دارد و بقایای آن نشان می دهد که این شهر دارای پنج قسمت اساسی بوده که شامل بخش مسکونی واقع در شمال شرقی شهر سوخته؛ بخش های مرکزی؛ منطقه صنعتی؛ بناهای یادمانی و گورستان است که به صورت تپه های متوالی و چسبیده به هم واقع شده اند. هشتاد هکتار از شهر سوخته را بخش مسکونی تشکیل می داده است.

محوطه باستانی شهر سوخته در حدود ۱۸ متر از سطح زمین های اطراف ارتفاع دارد. [۴]

پژوهش ها نشان داده است این محوطه بر خلاف اکنون که محیط زیستی کاملاً بیابانی دارد و فقط درختان گز در آنجا دیده می شود، در پنج هزار سال قبل از میلاد منطقه ای سبز و خرم با پوشش گیاهی متنوع و بسیار مطلوب بوده و درختان پید مجنون، افرا و سپیدار فراوانی در آنجا وجود داشته است. دریاچه هامون در ۲۲۰۰ سال قبل از میلاد دریاچه ای بزرگ و پر آب بوده و چندین رودخانه دائمی مانند هیرمند آن را تغذیه می کرده و هم اکنون نیز کم و بیش هیرمند و رودخانه های دیگر این دریاچه را غالباً به صورت فصلی تغذیه می کنند؛ ولی افت بیش از اندازه آب در این رودخانه ها به علت عدم رعایت پروتکل های فی مابین دو کشور همسایه، ایران و افغانستان، و برداشت بی رویه آب درون خاک افغانستان سبب خشکی دریاچه هامون و مناطق اطراف آن شده است. در اطراف دریاچه هامون، در آن زمان نیزارهای وسیعی وجود داشته است. همچنین کاوش ها نشان می دهند که نهرها و شاخه های قوی آبیاری از آن منشعب می شده است. در بررسی های منطقه ای در

اطراف شهر سوخته بستر نهرها و ابراهای گوناگونی پیدا شده که می‌توان گمان برد به مزارع کشاورزی آن شهر اب می‌رسانده‌اند.

رود هیرمند پیش از آنکه در میان شنزارهای سیستان گم گردد، در جلگه‌های مجاورش وضعی شبیه به دره نیل به وجود آورده بود، به این معنی که در مواقع معینی بعلت بالا آمدن سطح آب، در نتیجه جذر و مد دریاچه هامون، زمین‌های ساحلی آن مشروب و لذا، خاک آن‌ها حاصل خیز می‌شده‌است. این امر سبب شده بود که ساکنان این ناحیه بتوانند به کار زراعت بپردازند و در مراحل شهرنشینی موفق به پیشرفت‌هایی گردند. در آن دوران نیز این منطقه بسیار گرم بوده، اما آب رودخانه هیرمند و شاخه‌هایش به خوبی زمین‌های کشاورزی شهر سوخته را سیراب می‌کرده‌است. شهر سوخته در ۵۵ کیلومتری شهر زابل است. تمدن شهر سوخته یکی از شگفتی‌های دنیای باستان است. یافته‌های جدید باستان‌شناسی گواه این ادعاست. بر اساس کشفیاتی که در طی سال‌های متمادی در شهر سوخته انجام گرفته، می‌توان گفت که شهر سوخته مهم‌ترین مرکز استقرار منطقه در دوران مفرغ است.

منطقه گورستان

منطقه شرقی مسکونی شهر سوخته

از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۳ تعداد ۱۴ گمانه به مساحت تقریبی ۲۳۰۰ متر مربع در گورستان شهر حفاری شده و در نتیجه ۳۱۰ گور کشف شده‌اند.

طی کاوش‌های به عمل آمده توسط باستان‌شناسان، برخی از مردم شهر سوخته را با لباس و پارچه کفنی دفن می‌کرده‌اند. در تعدادی از قبرها، آثار پارچه در روی بدن اجساد مردگان دیده می‌شود.

پارچه‌ها به سه شکل گوناگون در گورها دیده می‌شود:

- به صورت کفن، که مرده‌ها را در آن می‌پیچیده‌اند؛
- به شکل لباس زیرانداز و روانداز؛
- کف گور فرش شده و مرده را با لباس در آن می‌گذاشتند.

گورستان شهر سوخته

اشیاء سفالی اصلی‌ترین موادی هستند که تقریباً در همه گورها وجود دارند در کنار این دسته از اشیاء، هدایای دیگری ساخته شده از سنگ، چوب و پارچه در قبور دیده می‌شود.

نخستین پویانمایی جهان بر ظرف سفالین کشف شده از شهر سوخته در استان سیستان و بلوچستان قدمت: هزاره سوم پیش از میلاد. محل نگهداری: تهران موزه ایران باستان

صنعت و پیشه‌ها در شهر سوخته سیستان

شهر سوخته سیستان مرکز بسیاری از فعالیت‌های صنعتی و هنری بوده، در نوبت ششم کاوش در شهر سوخته سیستان نمونه‌های جالب و بدیعی از زیورآلات به دست آمد. در جریان حفاری‌های نوبت‌های گذشته در شهر سوخته سیستان مشخص شد که جهت صنایع ساخت سفال و جواهرات در این منطقه، ساکنان شهر سوخته سیستان از درختان موجود در طبیعت اطراف برای سوخت استفاده می‌کرده‌اند.

باستان‌شناسان با یافتن مهرها و گردنبندی از لاجورد و طلا در یک گور، پس از پژوهش درباره روش‌های ساخت ورقه‌ها و مقتول‌های طلایی دریافتند که صنعتگران شهر سوخته سیستان با ابزار بسیار ابتدایی در آغاز صفحات طلایی بسیار نازکی به قطر کمتر از یک میلی‌متر تهیه کرده و بعد آن‌ها را به شکل استوانه‌ای لوله نموده و بین استوانه‌های طلا مهره‌های لاجورد قرار می‌داده‌اند.

نقش مهر ۵۰۰۰ ساله بر روی گل

در شهر سوخته سیستان انواع سفالینه‌ها و ظروف سنگی، معرق کاری، انواع پارچه و حصیر یافت شده که معرف وجود چندین نوع صنعت، به ویژه صنعت پیشرفته نساجی در آن جاست.

تاکنون ۱۲ نوع بافت پارچه یکرنگ و چند رنگ و قلاب ماهیگیری در شهر

سوخته سیستان به دست آمده و تحقیق درباره اشیا حصری مشخص کرده که مردم شهر سوخته سیستان با استفاده از نیزارهای باتلاقی اطراف دریاچه هامون سیستان سبد و حصیر می‌بافتند. از این‌ها نیز، برای درست کردن سقف ساختمان‌ها استفاده می‌شده‌است. صید ماهی و بافت تورهای ماهیگیری نیز از دیگر پیشه‌های مردمان شهر سوخته سیستان بوده‌است.

سازماندهی مدنی

شهر سوخته سیستان بدون شک جزو شهرهای بسیار پیشرفته زمان خود بوده‌است. این نکته نه تنها در بقایای آثار معماری و کارهای ظریف دستی و صنعتی دیده می‌شود بلکه در سازماندهی اجتماعی شهر نیز قابل مشاهده‌است. شهر سوخته سیستان دارای تشکیلات منظم و مرتبی بوده‌است. آثار باقی‌مانده نشان دهنده این امر است که در این شهر طی هزاره سوم پیش از میلاد، دارای یک نظام مرتب و منظم آبرسانی و تخلیه فاضلاب بوده‌است. در نخستین مرحله کاوش‌های باستان‌شناسی، در شهر سوخته کوچه‌ها و خانه‌های منظم و لوله‌کشی آب و فاضلاب با لوله‌های سفالی پیدا شده که نشان‌دهنده وجود برنامه‌ریزی مدنی در شهر سوخته سیستان است.

تجارت و اقتصاد در شهر سوخته

پیدا شدن تنها لوح نوشته دوران آغاز ایلامی این شهر، همراه با آثار مهرها، نشان از ارتباطات تجاری و کنترل اقتصادی منطقه از سوی این جامعه دارد. مردم سیستان در این مدت با مردم ساکن بین دو رود دجله و فرات روابط تجاری داشته و این روابط از راه زمینی و دریایی کنار خلیج فارس انجام می‌گرفت. مردم بین‌النهرین از همین طریق از سنگ لاجورد افغانستان استفاده می‌نموده‌اند؛ ولی تمدن سیستان را نمی‌توان وابسته به تمدن جلگه بین‌النهرین یا مصر دانست زیرا در این مکان خصوصیتی وجود داشته‌است که آن را کاملاً متمایز می‌نماید.

مهر باستانی ۵۰۰۰ ساله شهر سوخته

در واکاو‌ها به نظر می‌رسید عهده باستان‌شناسان داخلی به تنهایی برنخواهد آمد. به همین منظور بود که در حدود ده نفر از متخصصان مختلف ایتالیایی به محل کاوش آمدند و با میکروسکوپ‌ها و به وسیله تجزیه‌های «رادیو کاربون» مشغول مطالعه زندگی ۵۰۰۰ سال پیش در این مکان گردیدند. در همین اوان بود که متخصصان ژاپنی نیز علاقه‌مند به کاوش‌های «شهر سوخته» شدند و زمین‌شناسان و متخصصان «فیزیک هسته‌ای» به همکاری با متخصصان ایتالیایی پرداختند و نمونه‌های به دست آمده را از طریق روش‌های «پالئونوماگنتیک» و «اورانیوم ۲۳۸» تحت بررسی قرار دادند. بررسی‌های دانشمندان مزبور نشان داد که به صورت دقیق شهر سوخته در فاصله بین ۲۹۰۰ تا ۱۹۰۰ سال پیش از میلاد مورد سکونت بوده‌است. هزار سال، نسبت به قدمت بشر، چیز فوق‌العاده‌ای نیست، ولی آنچه که بنظر ما فوق‌العاده می‌آید این است که در عرض مدت هزار سال مردم این ناحیه موفق شده‌اند شهر بزرگ و آبادی به وجود آورند که مردم آن به انواع صنایع دستی پرداخته و حکومت منظمی تشکیل داده بودند و پیرو مذهب واحدی شده روابط تجاری و فرهنگی گسترده‌ای با نواحی مجاور خود ترتیب داده بودند. نکته قابل توجه از نظر روشن شدن تاریخ سرزمین ایران این است که آثار مکشوف در «شهر سوخته» نشان می‌دهد که مردم این ناحیه در اوایل استقرارشان، یعنی در حدود ۲۹۰۰ سال پیش از میلاد مسیح روابط بسیار نزدیک با مردم ترکمنستان داشته‌اند و در اواخر دوران وجودشان، یعنی پیش از ۱۹۰۰ سال پیش از میلاد با مردم ساکن در دره پنجاب رابطه بسیار نزدیک پیدا می‌کنند.

آیا می‌توان از مطلب بالا این‌طور نتیجه گرفت که این‌ها مردمی بودند که در حدود ۲۹۰۰ سال پیش از میلاد از سوی شمال به طرف دهانه رود هیرمند که در نتیجه شرایط به خصوصش برای شهرنشینی مناسب بود سرازیر شده‌اند، و سپس هزار سال بعد، در زمانی که مسیر رود هیرمند تغییر یافت این مردم به طرف دره پنجاب مهاجرت کردند و در آنجا امپراتوری بزرگ «موهنجودارو» و «هاراپا» را تشکیل دادند.

ظروف سفالین «شهر سوخته» با ظروف سفالین مکشوف در دره پنجاب شباهت دارند. نقش خورشید که روی یکی از این سفال‌ها نشان داده شده در روی ظروف سفالین شهداد نیز دیده می‌شود. شباهت این نقوش با نقوش ظروف گلی بین‌النهرین کمتر است. باید بخاطر داشته باشیم که تمدن شهداد نیز در همین حدود اوایل هزاره سوم پیش از میلاد در نتیجه تغییر مسیر رودخانه از بین رفت و در آن زمان مردم شهداد با مردم پنجاب روابط نزدیک داشته‌اند.

برای انجام تحقیقات بیشتر، دانشمندان ایتالیایی با باستان‌شناسان شوروی که در ترکمنستان مشغول کاوش بودند تماس گرفتند. تحقیقات دقیق باستان‌شناسان شوروی رابطه مردم شهر سوخته با مردم ترکمنستان در اوایل هزاره سوم پیش از

وجود تعداد زیاد اشیاء بسیار کوچک که بعضی از آنها بیش از ۲ میلی‌متر در ۲ میلی‌متر عرض و طول ندارند موجب شد که از یک متخصص «پالئوبوتانیست» نیز کمک خواسته شود. آزمایش‌های میکروسکوپی نشان داد که در این اجتماع ماهی‌ها و پرندگان و خرچنگ‌ها نیز مورد استفاده غذایی بوده‌است. در میان حیوانات استخوان‌های بز و غزال و گوسفند ۹۹ درصد باقی‌مانده‌های حیوانی در این ناحیه را تشکیل می‌دهاند. بین پرندگانی که در اینجا مورد مصرف اهالی بودند مرغ‌های آبی، قرقاول، مرغابی و غاز وجود داشته‌است که بیشتر آنها می‌توانستند اهلی بوده باشند. ضمناً وجود هزاران پیکان سنگی نشان می‌دهد که شکار پرندگان در میان ساکنان این ناحیه بسیار رواج داشته‌است.

دانشمند پالئوبوتانیست «لورنزو کونستانین» مطالعه این آثار را برعهده گرفت و برای این کار به سیستان آمد و باستان‌شناسان پند فیلسوف جهان کهن «اپیکور» یا «ابیقور» را سرلوحه برنامه خود قرار دادند و آن این بود که «از اشیاء کوچک به حقایق بزرگ دست یابند».

مجموع سطحی که از این نظر باید مورد بررسی قرار گیرد در حدود ۱۰۰ هکتار وسعت دارد. میلیون‌ها آثار بسیار کوچک از استخوان و چوب و صدف و چوب و نظایر آن تحت بررسی دانشمندان ایتالیایی قرار گرفت.

باستان‌شناسان در این مکان آثار دانه‌های گندم و جو و شاهدانه و تخم خربزه و حتی انگور نیز پیدا کردند. این امر برای دانشمندان باستان‌شناس مسلم گردید که پرندگان و حیواناتی که آثارشان در شهر سوخته بدست آمده در حال حاضر دیگر در این مکان زندگی نمی‌کنند.

اشیاء دیگری که ساخت دست انسان بوده‌است و از جنس فیروزه یا سنگ لاجورد است در شهر سوخته بدست آمده‌است.

کاوش کنندگان فکر می‌کنند که وسعت این شهر به ۷۰ هکتار می‌رسیده‌است. در طرف جنوب و مغرب آن مردگان بخاک سپرده شده‌اند. با تخمینی که زده شده احتمال دارد که در حدود ۲۱۰۰۰ قبر در این ناحیه وجود داشته باشد. با کمک متخصصان «پالئوپاتولوژیست» و «آنتروپولوژیست» بسیاری از مطالب مربوط به زندگی در این ناحیه با مطالعه اسکلت‌ها روشن شد. به این وسیله توانستند بفهمند صاحبان این قبرها تقریباً از چه گروه نژادی بوده‌اند. سن مردگان در قبرهایی که شکافته شد نیز تشخیص داده شد و نسبت تعداد مردان به زنان و کودکان معین گردید. پروفیسور «توچی» تصمیم دارد از متخصصان دیگری نیز کمک بخواهد که با معاینه استخوان ساق پاها بتوانند گروه خونی این مردگان را مشخص نمایند. مثلاً معلوم شد در زمان معینی یک مرض مسری موجب مرگ تعداد زیادی کودکان و نوجوانان شده و آنها را بخاک سپرده‌اند. استخوان جنینی را در شکم مادرش که حامله بوده و مرده‌است تشخیص دادند. این نوع تحقیقات در مورد مردگان ممکن است نتایج بسیار جالبی در برداشته و در علم باستان‌شناسی تازگی دارد. بنابر تخمینی که زده‌اند در قبرستانی که مورد تحقیق قرار گرفته ۵۵ درصد از ۶۰ اسکلتی که بیرون آمده کودکان کمتر از نه سال بوده‌اند، یک اسکلت از مرد ۲۰ ساله بوده، یک کودک پنج‌ساله بخاک سپرده شده و در یک گور دونفر قرار داده شده‌اند.

نقوش بالا به احتمال قوی نشانه‌ای از خورشید، یا مفهوم دیگری است که اکنون برما پوشیده‌است. نقش خورشید به صورت صلیب در بسیاری از نقاط فلات ایران دیده می‌شود و احتمالاً مربوط به پرستش خورشید در آن زمان‌های کهن می‌باشد.

تحقیقات باستان‌شناسان نیز نشان داده‌است که تعداد زیادی از ساکنان شهر سوخته به کارهایی اشتغال داشته‌اند که مربوط به قوت و غذا نبوده‌است. صنعت کوزه‌گری، حصیریافی، سنگ‌تراشی و تهیه جواهرات و زینت‌آلات از سنگ لاجورد یا فیروزه عده‌ای از صنعتگران شهر سوخته را به خود مشغول می‌ساخته‌است.

پژوهش‌های باستان‌شناسان در ناحیه سیستان راه تازه‌ای برای بازسازی کردن زندگی مردم پیش از تاریخ فلات ایران باز نموده است. برای آنان مهم نیست که اشیاء گوناگونی را که از نظر هنری ارزشی دارد از زیر خاک بیرون آورده در موزه‌ها قرار دهند. آنها می‌خواهند به وسیله میکروسکوپ، تجزیه‌های مختلف از طریق رادیو کاربون، و مطالعه دقیق با روش‌های بسیار جدید روی آثار ناچیز مانند ریزه‌های استخوان‌های پرندگان یا باقی‌مانده حبوبات و چوب و غیره زندگی مردم آن ناحیه را در آن روزهای بسیار کهن معرفی نمایند.

این نکته قابل توجه‌است که شهر سوخته تنها نقطه از ناحیه جنوب ایران نبوده‌است که در هزاره چهارم از میلاد به درجه نسبتاً بلندی از تمدن رسیده بوده‌است.

این‌ها شاید علامت‌هایی باشند که برای مردم آنروز مفهوم مشخصی داشته‌اند و در واقع بتوانند به صورت مراحل اولیه «خط» معرفی گردند. در مجاورت نزدیک یا دور از شهر سوخته در نقاطی مانند «تپه یحیی» و «تل ابلیس» و بم و شهداد کاوش‌هایی انجام گرفته‌است که حاکی از وجود تمدن پیشرفته‌ای در ناحیه وسیع جنوب ایران و سواحل فارس بوده‌است.

در یک تقسیم‌بندی کلی، اشیاء پیدا شده را می‌توان به گروه‌های زیر تقسیم کرد:

نمایی از آهنگری

■ اشیاء زینتی

■ اشیاء آیینی

■ اشیاء مربوط به پیشه‌ها

■ اشیاء مورد استفاده در زندگانی روزمره

■ مواد غذایی

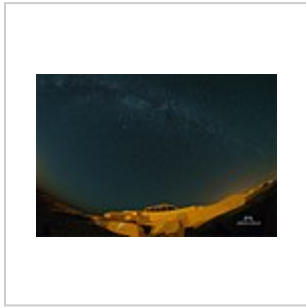
کشفیات

برای نخستین بار در شهر سوخته یک چشم مصنوعی پیدا شد. مطالعات اولیه نشان داده‌اند که چشم چپ زن تنومند مدفون در قبر شماره ۶۷۰۵ مصنوعی بوده‌است. همین مطالعات نشان می‌دهند که زیر طاق ابروی زن مذکور آثار آبه دیده می‌شود. به

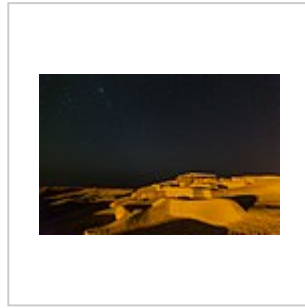
علت طول زمان زیادی که بخش زیرین این چشم مصنوعی با پلک چشم در تماس بوده‌است آثار ارگانیکی پلک چشم نیز در روی آن مشهود است. جنس و ماده‌ای که چشم مذکور با آن ساخته شده‌است هنوز به دقت روشن نشده و تشخیص آن به آزمایش‌های بعدی موکول شده‌است اما به نظر می‌رسد که چشم مزبور از جنس غیرطبیعی که با نوعی چربی جانوری مخلوط شده‌است ساخته شده‌است. در روی این چشم مصنوعی ریزترین مویرگ‌های داخل کره چشم توسط مفتول‌های طلایی به قطر کمتر از نیم میلی‌متر طراحی شده‌اند مردمک چشم در وسط طراحی شده و جز از آن تعدادی خطوط موازی که تقریباً یک لوزی را تشکیل می‌دهند در پیرامون مردمک دیده می‌شود از دو سوراخ جانبی واقع در دو سوی این چشم مصنوعی جهت نگهداری و اتصال آن به حلقه چشم استفاده می‌شده‌است. بررسی‌های انسان‌شناسانه نشان داده که به احتمال بسیار زیاد زن مزبور دارای سنی بین ۲۵ تا ۳۰ سال بوده و دو رگه (سیاه و سفید) بوده‌است. اشیاء پیدا شده در این قبر دو قسمتی عبارت بوده‌اند از ظرف‌های سفالی، مهرهای تزئینی، یک کیسه چرمی و یک آینه مفرغی. قدمت این قبر و چشم مصنوعی به حدود ۲۸۰۰ سال پیش از میلاد و ۴۸۰۰ سال پیش از این می‌رسد. مطالعه جهت دستیابی به اطلاعات بیشتر در این مورد چشم و اسکلت ادامه دارد.

کشف شدن بازی ای شبیه به تخته نرد امروزی یکی دیگر از شگفتی‌های این شهر است؛ و با توجه به قدمت شهر سوخته می‌توان گفت که قدیمی‌ترین تخته نرد جهان متعلق به این مردم است. در گورستان شماره ۷۶۱ بازی ای شبیه به تخته نرد امروزی با ۶۰ مهره پیدا می‌شود [۵] که قدیمی تر و شبیه تر نسبت به بازی سومریان در حدود ۵۰۰۰ هزار سال پیش است. [۶][۷]

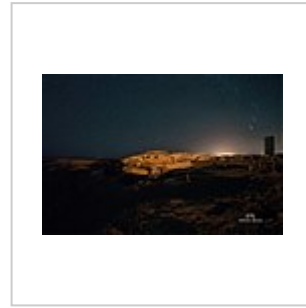
نگارخانه

نمایی از تپه باستانی شهر سوخته

نمایی از تپه باستانی شهر سوخته

نمایی از تپه باستانی شهر سوخته

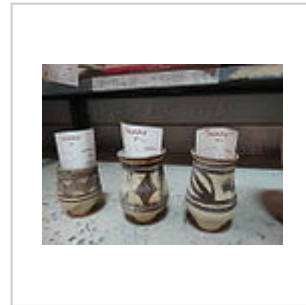
ظرف سفالی با نقش مشهور به نخستین پویانمایی تاریخ، محل نگهداری: موزه ایران باستان

توضیحات شهر سوخته

ورودی شهر سوخته

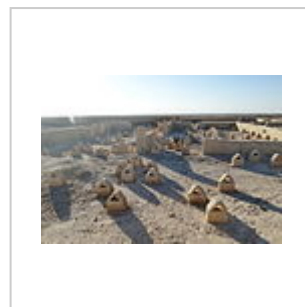
ظروف سفالی کشف شده در شهر سوخته

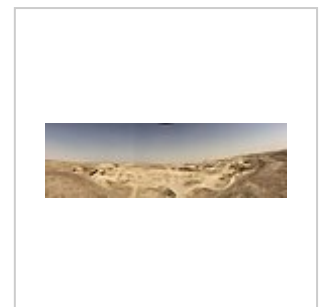
خمیرگیر سفالی ۵۰۰۰ ساله از شهر سوخته

مهر باستانی ۵۰۰۰ ساله از شهر سوخته

گورستان شهر سوخته

منطقه شرقی مسکونی شهر سوخته

پانویس

08220512/http://www.dolat.ir/NSite/FullSt
پایگاه (ory/News/?Serv=1&Id=223430
اطلاع رسانی دولت. بایگانی شده از اصلی (http://ww
w.dolat.ir/NSite/FullStory/News/?Serv=1
&Id=223430) در ۸ ژانویه ۲۰۱۳. دریافت شده در
مارس ۲۰۱۳. تاریخ وارد شده در تاریخ بازدید = را
بررسی کنید (کمک)

۱. «شهر سوخته» جهانی شد (http://www.isna.ir/f)
-a/news/0000774230-شهر-سوخته-جهانی-شد)
ایستا

۲. شهر سوخته؛ هفدهمین میراث جهانی ایران زمین (htt
p://www.tabnak.ir/fa/news/410132/شهر-سو
خته-هفدهمین-میراث-جهانی-ایران-زمین) تابناک

۳. «۷ شهرستان جدید به نقشه تقسیمات کشوری اضافه شد» (<https://web.archive.org/web/201301>)

۵. <http://mehremihan.ir/mirasfarhangi/687-shahre-sookhte.html>

۴. اطلس تاریخ ایران. سازمان نقشه‌برداری کشور. ۱۳۸۴. صص. ۱۱.

۶. کتاب تقدیر یا تدبیر؛ دکتر ابوالقاسم تفضلی صفحه ۳۳
۷. باشگاه تخته نرد ایران www.nardclub.ir

جستارهای وابسته

- تپه حصار
- تمدن ارت
- تپه گیان
- تپه سیلک
- گاه‌شمار تاریخ ایران از غارنشینی تا ظهور هخامنشیان

منابع

■ محمدپناه، بهنام. کهن‌دیوار. شابک ۹۶۴-۸۲۴۹-۳۴-۲

در ویکی‌انبار پرونده‌هایی دربارهٔ **شهر سوخته** موجود است.

وب سایت شهر سوخته [/http://www.shahresokhteh.com](http://www.shahresokhteh.com)
بایگانی‌شده <https://web.archive.org/web/20190921042645/h>
<http://www.shahresokhteh.com> در ۲۱ سپتامبر ۲۰۱۹ توسط Wayback Machine

- با بهره‌گیری از مقاله‌ای از پریسا عروجی
- سیدمنصور سیدسجادی (تابستان ۱۳۸۵)، شهرسوخته، پایگاه میراث فرهنگی و گردشگری شهرسوخته
- شهر سوخته (<http://www.ichodoc.ir/p-a/CHANGED/126/html/126-2.HTM>)
- مطالب فوق برگرفته از سایت سازمان میراث فرهنگی استان سیستان و بلوچستان است (<https://web.archive.or>)
g/web/20080618094628/http://chht-sb.ir/portal/index.php?option=com_content&task=view&id=44&Itemid=63
- «شهر سوخته، گهواره تمدن جهان» (http://www.radiofarda.com/content/f3_burned_city_cradel_of_civilisation/24570363.html) رادیو فردا

پیوند به بیرون

#شهر سوخته

برگرفته از «https://fa.wikipedia.org/w/index.php?title=شهر_سوخته&oldid=32591551»

این صفحه آخرین بار در ۱۱ ژوئیه ۲۰۲۱ ساعت ۲۰:۲۰ ویرایش شده‌است.

همه نوشته‌ها تحت مجوز Creative Commons Attribution/Share-Alike در دسترس است؛ برای جزئیات بیشتر شرایط استفاده را بخوانید.
ویکی‌پدیا® علامتی تجاری متعلق به سازمان غیرانتفاعی بنیاد ویکی‌مدیا است.